

Adroddiad i:	Cabinet
Dyddiad y Cyfarfod:	12 Ionawr 2016
Aelod / Swyddog Arweiniol:	Y Cynghorydd Julian Thompson-Hill / Richard Weigh, Prif Swyddog Cyllid
Awdur yr Adroddiad:	Steve Gadd, Prif Gyfrifydd
Teitl:	Adroddiad Cyllid

---

1. Am beth mae'r adroddiad yn sôn?

Mae'r adroddiad yn rhoi manylion am gyllideb refeniw ac arbedion y Cyngor fel y cytunwyd arnynt ar gyfer 2015/16. Mae'r adroddiad hefyd yn rhoi diweddariad cryno o'r Cynllun Cyfalaf yn ogystal â'r Cyfrif Refeniw Tai a'r Cynllun Cyfalaf Tai.

2. Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?

Pwrpas yr adroddiad yw rhoi diweddariad ar sefyllfa ariannol bresennol y cyngor.

3. Beth yw'r Argymhellion?

Bod yr Aelodau yn nodi'r cyllidebau a bennwyd ar gyfer 2015/16 a'r cynnydd yn erbyn y strategaeth y cytunwyd arnynt ar gyfer y gyllideb.

4. Manylion yr adroddiad

Mae'r adroddiad yn crynhoi cyllideb refeniw'r Cyngor ar gyfer 2015/16 yn **Atodiad 1**. Cyllideb refeniw net y Cyngor yw £185 miliwn (£188 miliwn yn 14/15). Rhagwelwyd y bydd tanwariant o £0.460 miliwn ar wasanaethau a chyllidebau corfforaethol (£0.410 miliwn o danwariant ar ddiwedd mis Tachwedd). Mae manylion pellach ynglŷn â'r rhesymau dros yr amrywiaethau a'r risgiau a thybiaethau sy'n sail iddynt wedi'u hamlinellu isod.

Cytunwyd ar arbedion o £7.3m fel rhan o'r gyllideb ac mae crynodeb o'r arbedion yn **Atodiad 2**. Mae £6.647 miliwn (91%) o'r arbedion eisoes wedi'u cyflawni. Fel y gwelir rhagwelir y bydd y rhan fwyaf o'r 9% o arbedion hyn yn weddill yn cael eu cyflawni erbyn 2016/17 fan bellaf.

5. Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at y Blaenoriaethau Corfforaethol?

Mae rheoli cyllidebau refeniw a chyfalaf y cyngor yn effeithiol a chyflawni'r strategaeth gyllidebol y cytunwyd arni yn sylfaen i weithgarwch ym mhob maes, gan gynnwys blaenoriaethau corfforaethol.

6. Faint fydd hyn yn ei gostio a sut y bydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?

Mae manylion gwasanaethau sylweddol ar gael yn y paragraffau isod.

Gwasanaethau Plant- Disgwylir y bydd y gwasanaeth yn gorwario o £241mil (£237mil o orwariant fis diwethaf). Fel y nodwyd y mis diwethaf mae bob amser y posibilrwydd o newidiadau i leoliadau costau uchel y gall gael effaith niweidiol ar yr alldro a ragwelir yn y gwasanaeth hwn. Parheir i obeithio y gall y gwasanaeth leihau'r gorwariant amcanol cyfredol cyn diwedd y flwyddyn ariannol, fel arall bydd y pwysau'n cael ei ariannu trwy Gronfa Wrth Gefn Lleoliadau Arbenigol.

Cynllunio a Gwarchod y Cyhoedd – Rhagamcanir y bydd y gwasanaeth yn tanwario o £61mil (£60mil fis diwethaf) oherwydd gweithrediad cynnar arbedion y gyllideb a gytunwyd.

Gwasanaethau Priffyrdd ac Amgylcheddol – Mae risgiau'n ymwneud â Chludiant Ysgol, Parcio a'r gwaith a wnaed ar ran Asiantaeth y Cefnffyrdd yn parhau yn 2015/16. Mae'r camau rheoli canlynol wedi'u nodi:

- **Parcio** - Gwell rheoli perfformiad ar gyfer y staff gorfodi i gynyddu incwm PCN ac adolygiad o gostau gweithredol wedi'i weithredu'r llynedd. Mae tariffau prisio ar gyfer y meysydd parcio yn cael eu hadolygu.
- **Cludiant Ysgol** - Er bod y gwasanaeth wedi gwneud cynnydd da yn y flwyddyn ariannol hon wrth ymdrin â gorwariant gwaelodol mae yna nifer o faterion a risgiau ychwanegol sydd wedi digwydd yn ystod y flwyddyn:
  - Mae'r polisi newydd yn gymwys o Fedi 2015 wedi bod yn destun nifer o apeliadau o amgylch gweithredu'r polisi. Mae hyn wedi arwain at nifer o newidiadau gan gynnwys yr angen am ambell fuddsoddiadau unwaith ac am byth i sicrhau bod y llwybrau newydd i'r manau codi yn ddiogel. Gall hyn arwain at gynnydd yn y gorwariant a ragwelir yn y maes hwn gan ddibynnu ar amseriad cwblhau'r gwaith gwella.
  - Mae her gyfreithiol barhaus o amgylch y dynodiad llwybr diogel yn ne'r sir ar hyn o bryd. Bydd canlyniad yr her hon yn cael ei fonitro'n agos.
- **Asiantaeth Cefnffyrdd Gogledd a Chanolbarth Cymru** - Mae'r gwasanaeth wedi gostwng costau er mwyn cyfyngu effaith y gostyngiadau yn yr incwm ffioedd sy'n hysbys ar hyn o bryd. Fodd bynnag, fel yr adroddwyd y mis diwethaf, rhagwelir y bydd gostyngiadau pellach mewn incwm a lefelau gwaith yn y maes hwn sydd wedi arwain at bwysau o £96mil.
- **Ailstrwythuro Rheolaeth** - Bydd yr ailstrwythuro yn cyfrannu at y targed arbedion cyffredinol ar gyfer y flwyddyn ariannol nesaf, fodd bynnag, mae £80mil o gostau untro yn cael eu cynnwys eleni. Ar hyn o bryd y gobaith yw y bydd hynny'n cael ei dalu o fewn y gwasanaeth.

Mae'r pwysau a'r risgiau penodol a amlygwyd uchod wedi'u gwrthbwysu'n rhannol gan nifer o danwariant mewn manau eraill o fewn y gwasanaeth. Felly amcanestynnir ar hyn o bryd y bydd y gwasanaeth yn gorwario £112mil (£112mil o orwariant wedi'i adrodd fis diwethaf) er y bydd rheolwyr yn parhau i geisio canfod arbedion yn ystod y flwyddyn i wrthbwysu'r pwysau hwn. Hyd yn hyn, mae gwariant ar weithgarwch cynnal a chadw y gaeaf wedi bod yn llawer is nag mewn blynyddoedd blaenorol, ac os bydd hyn yn parhau, bydd hefyd yn cyfrannu at ariannu'r pwysau a amlygwyd uchod.

Gwella Busnes a Moderneiddio – Rhagamcanir y bydd y gwasanaeth yn awr yn tanwario o £86mil (£89mil o danwariant y mis diwethaf) yn bennaf oherwydd arbedion swyddi gwag mewn perthynas â chyflawni effeithlonrwydd yn fuan a gytunwyd fel rhan o arbedion Cam 4 yn 2016/17.

Gwella Ysgolion a Chynhwysiant – Rhagwelir y bydd y gwasanaeth yn tanwario o £116mil (£111mil o danwariant wedi'i adrodd fis diwethaf). Mae £33mil o'r tanwariant yn deillio o gyflawni effeithlonrwydd Gwasanaeth Llyfrgell Ysgolion yn gynnar, mae'r £83mil sy'n weddill yn deillio o arbedion swyddi gwag dros dro cyn uno'r gwasanaeth gyda'r Gwasanaethau Plant. Gobeithir y gellir defnyddio'r tanwariant yn y dyfodol i gynorthwyo i ariannu gofynion ychwanegol y gwasanaeth o ganlyniad i Fil Drafft Tribiwnlys Addysg ac Anghenion Dysgu Ychwanegol sy'n nodi cynigion ar gyfer system ddeddfwriaethol newydd i gefnogi plant a phobl ifanc, 0-25 oed, sydd ag anghenion dysgu ychwanegol. Mae risg yn parhau o ran alldro a ragwelir ar gyfer maes gwasanaeth y tu allan i'r sir gan nad ydym wedi derbyn hysbysiadau ar gyfer Tymor yr Hydref gan yr Awdurdodau Lleol eraill hyd yn hyn. Fodd bynnag gallai'r gwasanaeth ddefnyddio Cronfa Wrth Gefn Allan o'r Sir pe bai gorwariant yn cael ei ragweld yn y maes hwn.

Ysgolion – Y rhagamcan diweddaraf ar gyfer balansau ysgolion yw £1.894 miliwn, sy'n ostyngiad o £1.644 miliwn ar falansau a ddygwyd ymlaen o 2014/15 (£3.538 miliwn). Mae adroddiadau monitro wedi'u cyflwyno i'r adran gyllid yn nodi'r risgiau a'r tybiaethau sydd wedi hysbysu'r rhagamcanion a chrynodebau'r cynlluniau sydd ar waith i ddefnyddio cronfeydd wrth gefn a/neu ddelio â diffygion ariannol a ragwelir. Rhagwelir y bydd y gyllideb heb ei dirprwyo yn gorwario o £68mil oherwydd costau ychwanegol sy'n gysylltiedig ag ehangu Band Eang mewn Ysgolion. Gobeithir y bydd y gorwariant hwn yn cael ei fantoli yn erbyn gostyngiad mewn costau pensiwn hanesyddol, er ni fydd y ffigyrau hyn yn hysbys tan ddiwedd y flwyddyn ariannol.

Datblygu Busnes ac Economaidd - Amcanestynnir y bydd y gwasanaeth ar hyn o bryd yn tanwario o £51mil (rhagamcenir i adennill costau y mis diwethaf). Ym mis Mai cafodd y Tîm Anawsterau Emosiynol ac Ymddygiadol newydd ei ailstrwythuro ei roi ar waith, gyda newid sylweddol mewn cyfeiriad a ffocws newydd ar ymgysylltu â'r gymuned fusnes a oedd yn gofyn am y gwaith o ddatblygu rhaglen newydd o waith ar gyfer y tîm. Mae'r tanwariant oherwydd oedi mewn gwaith datblygu prosiect ac effaith hyn ar gyflawni'r camau gweithredu yng Nghynllun Twf Canol y Dref a'r Cynllun Twf Twristiaeth. Nid oes unrhyw ostyngiad yn nifer neu faint o gamau gweithredu a gynigir yn y

ddau Gynllun a disgwylir iddynt godi costau yn awr yn ystod y flwyddyn ariannol nesaf.

Corfforaethol – Rhagwelir o hyd y bydd tanwariant ar gyllidebau corfforaethol o £0.454 miliwn. Y dybiaeth ar hyn o bryd yw y bydd tanwariant corfforaethol yn cael ei ddefnyddio i gefnogi'r gwaith o gyflawni'r Cynllun Corfforaethol. Mae adolygiad o gronfeydd, darpariaethau a chronfeydd wrth gefn corfforaethol yn mynd rhagddo a chyflwynir adroddiad ar y mis nesaf.

Fel yr amlygwyd yn ystod y misoedd diwethaf, mae'r risg yn parhau ar gyllidebau corfforaethol o amgylch y tebygolrwydd y bydd cyfraniadau pellach yn cael eu codi i wasanaethu rhwymedigaethau y cyngor (ynghyd â'r rhan fwyaf o'r rhai eraill yn y DU) o ran y cyn gwmni yswiriant Mutual Municipal Insurance Company. Roedd cynghorau yn gyd-aelodau o'r cwmni ac maent wedi etifeddu rhwymedigaethau ar ôl iddo ddirwyn i ben. Mae'r rhwymedigaethau yn ymwneud â hawliadau hanesyddol. Mae hyn yn dilyn £393 mil a dalwyd yn 2014/15. Nid oes unrhyw ffigurau wedi cael eu dyfynnu eto i dalu'r ardoll ddiweddaraf ond mae amlygiad mwyaf y cyngor yn £2.225miliwn. Er nad ydym yn disgwyl derbyn hysbysiad ynglŷn â'r rhwymedigaeth ariannol cyn mis Mawrth 2016, mae'n debyg y bydd y ffigur yn debyg i'r hyn a dalwyd yn 2014/15, ac os felly, bydd yn cael ei ariannu o gronfa arian at raid corfforaethol.

Risgiau / Tybiaethau Gwasanaethau Eraill - Er y rhagamcanir y bydd gwasanaethau eraill yn adennill arian ar hyn o bryd mae nifer o risgiau a thybiaethau fydd yn cael eu monitro'n agos dros y misoedd nesaf a'u hadrodd i'r Aelodau.

Ar ddechrau 2015/16 roedd cronfeydd arian parod y **Cynllun Corfforaethol** yn £17.413 miliwn. Gan ganiatáu ar gyfer ariannu a gwariant sydd wedi eu rhagamcan yn ystod y flwyddyn, amcangyfrifir y bydd balans y Cynllun Corfforaethol ar ddiwedd y flwyddyn yn £4.231m.

Mae crynodeb o **Gynllun Cyfalaf** y Cyngor yn **Atodiad 3**. Mae'r cynllun cyfalaf cyffredinol a gymeradwywyd yn £48.2miliwn ac mae'r gwariant hyd yma yn £30.9m. Hefyd yn Atodiad 3 mae'r gwariant arfaethedig o £26.4m yn 2015/16 ar y **Cynllun Corfforaethol**. Yn **Atodiad 4** mae diweddariad ynglŷn â'r prif brosiectau sydd wedi eu cynnwys yn y Cynllun Cyfalaf.

Y **Cyfrif Refeniw Tai (CRT)**. Mae'r sefyllfa refeniw ddiweddaraf yn rhagdybio y bydd cynnydd mewn balansau ar ddiwedd y flwyddyn o £139k o'i gymharu â chynnydd yn y gyllideb o £168k. Rhagamcanir y bydd balansau CRT yn £1.990miliwn ar ddiwedd y flwyddyn. Rhagolwg gwariant y Cynllun Cyfalaf Tai yw £5.6m. Bydd unrhyw lithriad yn y cynllun cyfalaf yn cael ei ddwyn ymlaen i'r Cynllun Cyfalaf Tai ar gyfer 2016/17.

Rheoli'r Trysorlys - Ar ddiwedd mis Rhagfyr, roedd cyfanswm benthyciadau'r cyngor yn £192.242 miliwn ar gyfradd gyfartalog o 4.87%. Roedd balansau buddsoddi yn £11.3miliwn ar gyfradd gyfartalog o 0.65%.

7. Beth yw prif gasgliadau'r Aseiad o Effaith ar Gydraddoldeb (AEC) a gynhaliwyd ar y penderfyniad?

Cafodd aseiad o effaith manwl ei lunio yn rhan o'r broses gosod y gyllideb, a chafodd ei gyflwyno i'r Cyngor ym mis Rhagfyr 2014

8. Pa ymgynghoriadau a gynhaliwyd gyda'r Pwyllgorau Archwilio ac eraill?

Yn ogystal ag adroddiadau rheolaidd i'r Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol, mae proses y gyllideb wedi cael ei ystyried gan y Tîm Gweithredol Corfforaethol, Uwch Dîm Arweinyddiaeth, cyfarfodydd briffio'r Cabinet a briffio'r Cyngor. Roedd cynigion penodol yn cael eu hadolygu gan bwyllgorau archwilio. Roedd deg gweithdy'r gyllideb wedi'u cynnal gydag aelodau etholedig i archwilio cyllidebau gwasanaeth ac ystyried cynigion y gyllideb.

Roedd ymarfer ymgysylltu â'r cyhoedd i ystyried effaith cynigion y gyllideb ac mae trafodaethau'n parhau rhwng rai o wasanaethau'r cyngor sir a rhai cynghorau Tref. Mae'r cyngor wedi ymgynghori â'r partneriaid trwy'r Bwrdd Gwasanaeth Lleol ar y Cyd a chynhaliwyd trafodaethau penodol gyda'r Heddlu.

Fe ddiweddarwyd pob aelod staff ynghylch y broses gosod y gyllideb, ac fe ymgynghorwyd yn llawn â staff a fydd yn cael eu heffeithio, neu fe fydd ymgynghori'n digwydd â nhw, yn unol â pholisïau a gweithdrefnau AD y Cyngor. Ymgynghorwyd â'r Undebau Llafur trwy'r Cydbwyllgor Ymgynghorol Lleol.

9. Datganiad y Prif Swyddog Cyllid

Mae'n bwysig bod gwasanaethau'n parhau i reoli cyllidebau'n ddoeth a bod unrhyw arian dros ben o fewn y flwyddyn yn cael ei ystyried yng nghyd-destun y sefyllfa ariannol tymor canolig, yn arbennig o ystyried graddfa'r gostyngiadau y mae'n ofynnol eu gwneud yn y gyllideb yn ystod y ddwy neu dair blynedd nesaf.

10. Pa risgiau sydd ac a oes unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?

Dyma'r cyfnod ariannol mwyaf heriol y mae'r cyngor wedi ei wynebu a byddai methu â chyflawni'r strategaeth y cytunwyd arni gogyfer â'r gyllideb yn rhoi mwy o bwysau ar wasanaethau yn y flwyddyn ariannol gyfredol ac yn y dyfodol. Bydd monitro a rheoli'r gyllideb yn effeithiol yn helpu i sicrhau bod y strategaeth ariannol yn cael ei chyflawni.

11. Pŵer i wneud y Penderfyniad

Mae'n ofynnol i awdurdodau lleol o dan Adran 151, Deddf Llywodraeth Leol 1972 wneud trefniadau ar gyfer gweinyddu eu materion ariannol yn briodol.